

DOKUMENT O NABAVNI POLITIKI

1. Uvod

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja je osrednja splošna knjižnica, ki trajno in nemoteno izvaja knjižnično dejavnost na območju občine Tržič in približno 15.000 občanom zagotavlja osnovne potrebe po informiranju, izobraževanju, raziskovanju, kulturi in preživljanju prostega časa.

Dejavnost knjižnice je določena z ustanovitvenim aktom – Odlokom o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnice dr. Toneta Pretnarja (UL RS št. 73/2003), sprejet 26. 6. 2003.

2. Zgodovina

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja nadaljuje bogato tradicijo knjižničarske dejavnosti, katere začetki segajo v leto 1863, ko je takratni kaplan Jurij Dernovšek v Tržiču ustanovil prvo knjižnico s slovenskimi knjigami na tem področju. Že 140 let torej različne knjižnice, nekatere z večjim, druge z manjšim uspehom bogatijo prostočasno, kulturno, izobraževalno in znanstveno življenje in delovanje Tržičanov. Po koncu 2. svetovne vojne je knjižničarstvo v Tržiču ubralo pot, ki sta jo usmerjali posvet o organizaciji javnih ljudskih knjižnic leta 1944 in zakonodaja iz leta 1945 in 1946. V Tržiču so nastale učiteljske, dijaške in sindikalne knjižnice in ljudska knjižnica. Največja je bila leta 1945 Javna sindikalna knjižnica in čitalnica s 1570 zvezki gradiva. Ljudska knjižnica je vse do leta 1961 delala pod okriljem Delavsko prosvetnega društva Svoboda v prostorih na Partizanski ulici št. 4. 20. junija 1961 je Občinski ljudski odbor Tržič z odločbo št. 02-09-13/1-61 ustanovil Občinsko ljudsko knjižnico Tržič ter z aktom o ustanovitvi določil tudi njene naloge. Knjižnica je dobila svoje prostore v občinski stavbi na Trgu svobode 18. S sklepom št. 022-3/62-2 z dne 18. 2. 1965 je bila občinska ljudska knjižnica imenovana za matično knjižnico. V knjižnici je prva leta delala ena strokovna delavka. Kasneje se je število zaposlenih povečalo na tri delavce. 9. 4. 1974 je skupščina občine Tržič izdala odločbo št. 022-01/74-2, s katero je bil ustanovljen Zavod za kulturo in izobraževanje Tržič, ki je združil Delavsko univerzo, Tržiški muzej in Občinsko ljudsko knjižnico v eno delovno organizacijo. Decembra 1977 se je knjižnica iz občinske stavbe preselila v Dom družbenih dejavnosti na Balos 4. Leta 1993 se je Tržiška

knjižnica preimenovala v Knjižnico dr. Toneta Pretnarja. Od marca 2000 deluje knjižnica kot samostojni javni zavod.

3. Poslanstvo in vizija

3.1 Poslanstvo knjižnice

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja Tržič s strokovno usposobljenimi knjižničarji, s kakovostno zbirko knjižničnega gradiva in neomejenim dostopom do znanja, informacij in kulture prebivalcem tržiške občine ponuja enake možnosti za izobraževanje, vseživljenjski osebnostni in poklicni razvoj, spodbuja ustvarjalnost, kot kulturno in informacijsko središče kraja pa omogoča socialne stike, kulturno bogatenje in medsebojno izmenjavo mnenj in izkušenj. Javni zavod Knjižnica dr. Toneta Pretnarja se v tržiškem prostoru razlikuje od ostalih ponudnikov kulturnih dobrin po: - svoji obsežni ZBIRKI – zaradi nje se občani vračajo v knjižnico kontinuirano, povprečno 20 krat letno, - IZPOSOJI vsega tega gradiva - VSEM občanom, - svoji ODPRTOSTI oz. DOSTOPNOSTI 50 ur na teden v matični knjižnici ter dodatno v Domu Petra Uzarja in vsak drugi teden na 23 postajališčih bibliobusa, - ponudbi STORITEV kot npr. predavanja strokovnjakov z najrazličnejših strokovnih področij, kar knjižnico odpira še mnogo ur izven uradnega delovnega časa, - izkazovanju LOKALNEGA INTERESA z zbiranjem, hranjenjem in uporabo DOMOZNANSKEGA gradiva, gradnjo domoznanske zbirke, - SOCIALNEM VKLJUČEVANJU vseh skupin prebivalcev – je prostor za srečevanje (tudi marginalnih) skupin - zaposleni imajo strokovno (profesionalno) ZNANJE. Knjižnica sledi svojemu poslanstvu na podlagi zakonov in drugih predpisov, dolgoletne tradicije in okolja, ki mu je namenjena.

Knjižnična dejavnost je opredeljena v:

- Zakonu o knjižničarstvu (UL RS 87/2001, 96/2002)
- Pravilniku o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (UL RS ŠT. 73/2003)
- Uredbi o osnovnih storitvah knjižnic (UL RS 29/2003)
- Standardih za splošne knjižnice (2005)
- Manifestu o splošnih knjižnicah (1994)
- Dokumentu Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013 – 2020 (2012)
- Resoluciji o nacionalnem programu za kulturo 2014 – 2017 (UL RS 99/2013)
- Navodilu za izločanje in odpis knjižničnega gradiva (NUK 13. 6. 2003)

3.2 Vizija knjižnice

S strokovnim delom, kakovostno knjižnično zbirko in storitvami, ki zavzemajo vse bolj vidno mesto, želimo pozitivno vplivati na uporabnike knjižnice oziroma občane Tržiča, jih osveščati in v družbi širiti humane vrednote ter tako prispevati k izboljšanju kakovosti življenja.

Knjižnica se povezuje z lokalnim okoljem in usmerja k uporabniku in njegovemu aktivnemu vključevanju v oblikovanje ponudbe knjižnice. Z izboljšano zbirko, dobrim delom z javnostjo, naprednejšimi in učinkovitejšimi tehnologijami in povečano skrbjo za dediščino v okviru domoznanstva gradi tako na strokovnosti, kot na prepoznavnosti v svojem okolju.

4. Osnove nabavne politike

4.1 Namen dokumenta o nabavni politiki

Glavni namen dokumenta je predstavitev temeljnih izhodišč kot osnove za sistematičen, smotrni, premišljen in strokoven nakup gradiva, prejem darov ter odpis gradiva. Dokument opisuje stanje zbirke in je hkrati orodje za izbor gradiva, kot tak predstavlja prioritete pri izgradnji knjižnične zbirke. Dokument o nabavni politiki je torej ključen dokument, ki je tako knjižnici kot bibliotekarju, odgovornemu za nabavo v pomoč pri dolgoročnem in kratkoročnem načrtovanju izgradnje knjižnične zbirke. Dokument o nabavni politiki služi tudi kot pripomoček pri preprečevanju nakupa le glede na trenutne okoliščine ali zgolj na podlagi želja posameznikov oziroma naključnih stihijskih nakupov brez predhodne analize potreb knjižnice po določenem gradivu. S tem dokumentom si knjižnica pomaga pri upravljanju z zbirko, saj tako svojo nabavno politiko sproti pregleduje in preverja. Nabavno politiko oblikuje na podlagi vrednotenja trenutnega stanja knjižnične zbirke, odpravi pomanjkljivosti le te in oceni potreb uporabnikov. Poleg izbora gradiva dokument določa tudi izločanje gradiva iz knjižnične zbirke, ter priporočila pri storitvah za uporabnike (glej medknjižnična izposoja).

4.2 Cilji nabavne politike

Za doseg ciljev nabavne politike skrbi Knjižnica dr. Toneta Pretnarja skozi vsa leta svojega delovanja, skladno s svojim poslanstvom in vizijo. To pomeni, da se premišljeno in transparentno približuje izgradnji kar najbolj optimalne knjižne zbirke. Pri tem so ji v pomoč tako splošna kot strokovna merila. S tekočim spremljanjem novosti književne produkcije želi doseči pravočasen nakup gradiva. Spremlja, izbira in kupuje subvencionirane izvode (Javna agencija za knjigo). Z zadostnim številom naslovov periodike želi zadovoljiti najširši krog tako uporabnikov kot tudi zgolj obiskovalcev svoje čitalnice. S svojim delovanjem želi uporabnikom ponuditi aktualna in zanimiva področja stroke in leposlovja, vključiti želi nove medije in baze podatkov (oddaljen dostop), ter e-knjige z bralniki, Biblos (sodelovanje s Študentsko založbo že iz testnega obdobja). S posodabljanjem določenih strokovnih področij in izločanjem zastarelega, neaktualnega in uničenega gradiva želi doseči optimalno ponudbo določenih strokovnih področij. S strokovno podprto ponudbo leposlovnih del (kvalitetnih, nominiranih, nagrajenih) zvišuje nivo bralne kulture in zadovoljuje kulturne in estetske potrebe uporabnikov ter širi obzorja. S tem spodbuja demokratično mišljenje v svojem lokalnem okolju, za katerega skrbi tudi s pravilnim odnosom do pisne dediščine, saj se v zadnjih letih povečuje vsebinska in časovna skrb za domoznansko gradivo. Enakomerno zastopnost gradiva knjižnica doseže tudi z nakupom dodatnega izvoda naslova posameznega

gradiva za oddelek bibliobus. V izposojevališču Doma Petra Uzarja zagotovi pokritost z med oddelčno izposajo.

4.3 Viri financiranja

Merila za nakup knjižničnega gradiva knjižnica podrobno določi že v finančnem načrtu za naslednje leto in letnem načrtu nakupa gradiva za prihodnje leto. Razrez finančnih sredstev pripravi knjižnica glede na oddelek, za katerega se gradivo kupuje (splošni, bibliobus) ter glede na vrsto gradiva, ki ga kupuje (knjižno, neknjižno, serijsko). Na osnovi teh kriterijev knjižnica na letni ravni odmeri deleže, ki jih porazdeli na posamezne sklade, namenjene nakupu gradiva.

Kljub poznavanju strokovnih priporočil in želji po njihovem upoštevanju za optimalno nabavo se realne možnosti v knjižnici iz leta v leto poslabšujejo. Ustanovitelj, Občina Tržič, je v obdobju 2010 – 2014 zagotovila enako vsoto denarja za nakup gradiva, Ministrstvo za kulturo pa je od leta 2010 do 2014 zmanjšalo sredstva za skoraj polovico.

SREDSTVA za nakup knjižničnega gradiva po letih					
	2010	2011	2012	2013	2014
plan	74.061,00	74.061,00	74.061,00	74.061,00	55.113,00
odobreno MIK	23.628,00	23.570,00	18.009,00	18.083,00	12.548,00
odobreno občina	37.030,00	37.030,50	37.030,50	37.030,00	37.030,00
realizacija	60.658,00	60.600,50	55.039,50	55.113,00	49.578,00

Nakup knjižničnega gradiva Knjižnice dr. Toneta Pretnarja je financiran iz sredstev Ministrstva za kulturo in Občine Tržič. Načrt nakupa gradiva se zadnja leta dela 1. po standardih, 2. Projekciji razvoja Knjižnice dr. Toneta Pretnarja ter 3. glede na odobrena sredstva (realnost) preteklih let. Leto 2015 je bil delež financiranja naslednji:

13.830	Ministrstvo za kulturo
43.031	Občina Tržič
56.861	skupaj

5. Delovanje knjižnice

5.1 Okolje delovanja knjižnice

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja deluje v okolju Občine Trzič in s svojo dejavnostjo pokriva potrebe 14.994 prebivalcev (SURŠ 1. 1. 2015). Središče občine je mesto Trzič, v katerem ima sedež tudi knjižnica. V samem naselju, ki je največje, živi 3.920 prebivalcev, od tega 1.992 žensk in 1.928 moških. V občini je 13 krajevnih skupnosti, te pokrivajo 35 naselij v katerih je 5.239 gospodinjstev. V enem gospodinjstvu živi povprečno 2,9 števila članov. V občini je tudi 399 kmečkih gospodarstev. Občina Trzič zajema 155,4 kvadratnih kilometrov, to je 0,8 odstotka reliefno razgibanega ozemlja Republike Slovenije. Na severu je omejena z gorskim masivom Košute, delom Karavank, ta meji na sosednjo Avstrijo. Mejne občine so še: Žirovnica, Radovljica, Naklo, Kranj, Preddvor in Naklo. Severni del občine zavzemajo osrednje Karavanke, proti jugu se pokrajina znižuje v hribovje, in z uravnavo zaključijo na severnemu delu ljubljanske kotline. Gorati del občine prekinjajo večje in manjše doline. Pomemben vodotok je Tržiška Bistrica. Značilno je ostro alpsko podnebje, z nizkimi temperaturami in nadpovprečno količino padavin. Dobri dve tretjini občine pokriva gozd. Trzič leži ob glavni ljubeljski cesti, ki pelje iz Ljubljane in Kranja čez Ljubelj v Avstrijo. Od glavnega mesta je oddaljen samo 45 km, od mednarodnega letališča Brnik 20 km, od avstrijske meje le 12 km.

Vir: <http://www.trzic.si/o-trzicu/trzic-v-stevilkah.html> (10. 11. 2015)

V občini Trzič so tri osnovne šole s tremi podružnicami, štiri Vrteci, Ljudska univerza, Glasbena šola Trzič, Tržiški muzej, Zdravstveni dom, Center za socialno delo, Dom Petra Uzarja, Varstveno delovni center Kranj – podružnica Trzič. V občini delujejo številna kulturna, športna, gasilska društva ter turistično društvo. Glede na naravne danosti in tradicijo se zvrsti mnogo dogodkov: Gregorčki, Dnevi mineralov in fosilov, Šušarska nedelja, ter še številna športna tekmovanja, vaške prireditve (semniji, proslave)...

Statistični podatki za leto 2013 kažejo o tej občini tako sliko:

- Sredi leta 2013 je imela občina približno 15.100 prebivalcev (približno 7.500 moških in 7.600 žensk). Po številu prebivalcev se je med slovenskimi občinami uvrstila na 34. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine je živelo povprečno 97 prebivalcev; torej je bila gostota naseljenosti tu manjša kot v celotni državi (102 prebivalca na km²).
- Število živorojenih je bilo nižje od števila umrlih. Naravni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej v tem letu negativen, znašal je -0,3 (v Sloveniji 0,9). Število tistih, ki so se iz te občine odselili, je bilo višje od števila tistih, ki so se vanjo priselili. Selitveni prirast na 1.000 prebivalcev v občini je bil torej negativen, znašal je -4. Seštevek naravnega in selitvenega prirasta na 1.000 prebivalcev v občini je bil negativen, znašal je -4,3 (v Sloveniji 1,1).
- Povprečna starost občanov je bila 42,8 leta in tako višja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (42,2 leta).
- Med prebivalci te občine je bilo število najstarejših – tako kot v večini slovenskih občin – večje od števila najmlajših: na 100 oseb, starih 0–14 let, je prebivalo 130 oseb starih 65 let ali več. To razmerje pove, da je bila vrednost indeksa staranja za to

občino višja od vrednosti tega indeksa za celotno Slovenijo (ta je bila 119). Pove pa tudi, da se povprečna starost prebivalcev te občine dviga v povprečju hitreje kot v celotni Sloveniji. Podatki po spolu kažejo, da je bila vrednost indeksa staranja za ženske v vseh slovenskih občinah višja od indeksa staranja za moške. V občini je bilo – tako kot v večini slovenskih občin – med ženskami več takih, ki so bile stare 65 let ali več, kot takih, ki so bile stare manj kot 15 let; pri moških pa je bilo enako število takih, ki so bili stari 65 let ali več, kot takih, ki so bili stari manj kot 15 let.

- V občini so delovali 4 vrtci, obiskovalo pa jih je 534 otrok. Od vseh otrok v občini, ki so bili stari od 1 do 5 let jih je bilo 70 % vključenih v vrtec, kar je manj kot v vseh vrtcih v Sloveniji skupaj (75 %). V tamkajšnjih osnovnih šolah se je v šolskem letu 2013/2014 izobraževalo približno 1.130 učencev. Različne srednje šole je obiskovalo okoli 590 dijakov. Med 1.000 prebivalci v občini je bilo povprečno 40 študentov in 8 diplomantov; v celotni Sloveniji je bilo na 1.000 prebivalcev povprečno 44 študentov in 9 diplomantov.
- Med osebami v starosti 15 do 64 let (tj. med delovno sposobnim prebivalstvom) je bilo približno 57 % zaposlenih ali samozaposlenih oseb (tj. delovno aktivnih), kar je enako slovenskemu povprečju.
- Med aktivnim prebivalstvom občine je bilo v povprečju 12,1 % registriranih brezposelnih oseb, to je manj od povprečja v državi (13,1 %). Med brezposelnimi je bilo tu – kot v večini slovenskih občin – več žensk kot moških.
- Povprečna mesečna plača na osebo, zaposleno pri pravnih osebah, je bila v tej občini v bruto znesku za približno 14 % nižja od letnega povprečja mesečnih plač v Sloveniji, v neto znesku pa za približno 12 %.

Vir: <http://stat.si/obcine/Vsebina.aspx> (10. 11. 2015)

5.2 Potrebe okolja

V okolju, v katerem knjižnica deluje, se konstantno izkazuje potrebe po knjižničnem gradivu s področja leposlovja, to velja zlasti za klasična dela mladinskega leposlovja (domače branje, bralna značka) in kvalitetnejša, odmevna in nominirana ali nagrajena dela domače ter prevodne knjižne produkcije. Enak je trend izkazanih potreb pri naravoslovnih oziroma strokovnih delih s področja medicine (poljudne), vrtnarstva, alpinizma. Zadnje čase se v okolju izkazuje povečana potreba po vsakovrstnem domoznanskem gradivu ter sramežljiv porast pri e-knjigah. Pri serijskih publikacijah se redno, vsakoletno pokažejo področja (gradnja hiš, avtomobilizem, vrtnarstvo, potovanja), po katerih uporabniki knjižnice najbolj povprašujejo.

5.3 Dostop do knjižničnega gradiva

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja aktivno sodeluje pri vnosu novih in popravljenih zapisov v vzajemni katalog Cobiss, v katerega ima vnešen svoj knjižni fond. Izposoja je računalniško

podprta, na ta način poskrbi, da so njeni uporabniki sprotno obveščeni tudi o novem gradivu, saj imajo dostop do vzajemnega kataloga. Knjižnica nudi prost pristop do gradiva, razen priročne zbirke in arhivskih izvodov. Manjkajoče gradivo uporabnikom priskrbi z med knjižnično izposajo. Člani si gradivo knjižnice lahko izposojajo na splošnem in pionirskem oddelku v Trziču, v enoti bibliobusa (vsakih štirinajst dni), tudi tu je izposoja računalniško podprta s Cobissom. Vsak drugi ponedeljek ima knjižnica odprto izposojevališče v Domu Petra Uzarja v Bistrici pri Trziču. Dostop do gradiva knjižnica tako poleg dostopnosti omogoča tudi s čim večjo tedensko odprtostjo. Elektronska dostopnost do informacij in gradiva je mogoča preko domače strani Knjižnice dr. Toneta Pretnarja za oddaljeni dostop do elektronskih podatkovnih zbirk od doma, podatkovnih baz, e-knjig (Biblos) in digitaliziranih lokalnih časopisov, kot so: Tržiški vestnik, Cerkevni oglasnik in Tržičan. Na voljo sta portala Kamra in Gorenjci.si ter nekatere digitalizirane domoznanske vsebine.

5.4 Stanje zbirke

Na dan 31. 12. 2014 zbirka gradiva Knjižnice dr. Toneta Pretnarja vsebuje 75.260 enot. Zbirka se gradi vsa leta od ustanovitve knjižnice z nakupi, darovi, vsako leto se nekaj gradiva tudi odpiše zaradi zastaranosti ali uničenosti. Po Standardih za splošne knjižnice (sprejel Nacionalni svet za knjižnično dejavnost RS za obdobje od 1. maja 2005 do 30. aprila 2015, podaljšano do 2016) mora biti gradivo zastopano v razmerju 30 % za otroke in 70 % za odrasle ter znotraj teh dveh skupin 60 % strokovnega gradiva in 40 % leposlovja. V zbirki zajema gradivo za otroke in mladino 21.868 enot (29 %), 53.392 enot gradiva je za odrasle (71%). 32.883 enot (44 %) je stroke, 42.377 enot (56 %) je leposlovja.

Enote / izvodi

Gradivo (STA 059)		odrasli	otroci	skupaj
monograf. publikacije	knjižno	46.926	19.369	66.294
	neknjižno	4.375	2.157	6.532
	skupaj	51.301	21.525	72.826
serijske publikacije	knjižno	1.952	323	2.275
	neknjižno	96	0	96
	skupaj	2.048	323	2.371
drugo gradivo	knjižno	6	5	11
	neknjižno	37	15	52
	skupaj	44	20	63
skupaj	knjižno	48.884	19.969	68.580
	neknjižno	4.508	2.172	6.680
SKUPAJ		53.392	21.868	75.260

Na prebivalca občine Trzič (15.016 na dan 1. 7. 2014) je tako v zbirki 5 izvodov gradiva, 4,57 enot knjižnega in 0,44 enote neknjižnega gradiva (avdiovizualno gradivo, kartografsko, rokopisno, glasbeni tiski, slikovno gradivo in ostali digitalni dokumenti). Vse gradivo se

posoja na dom razen 5.053 enot referenčnega gradiva, ki se uporabnikom posodi za uporabo v čitalnici.

V 75.260 enotah je zajetih 45.103 različnih naslovov. 10.843 naslovov je za otroke in mladino, 34.260 naslovov pa za odrasle.

Naslovi

Gradivo (STA 059)		odrasli	otroci	skupaj
monograf. publikacije	knjižno	30.621	9.267	39.888
	neknjižno	3.513	1.562	5.075
	skupaj	34.134	10.829	44.963
serijske publikacije	knjižno	93	6	99
	neknjižno	19	0	19
	skupaj	112	6	118
drugo gradivo	knjižno	6	0	6
	neknjižno	8	8	16
	skupaj	14	8	22
skupaj	knjižno	30.720	9.273	39.993
	neknjižno	3.540	1.570	5.110
SKUPAJ		34.260	10.843	45.103

Lokacija gradiva

	enot / izvodov
S - splošni oddelek	32.954
P - otroški oddelek	19.541
B - potujoča knjižnica	4.741
Č - čitalnica	3.018
D - depo	1.003
K - klet	10.999
Z - priročna zbirka	753
T - trezor	279
PSS - Pretnarjeva spominska soba	1.969
drugo	3
SKUPAJ	75.260

6. Izhodišča za dopolnjevanje knjižnične zbirke

V Knjižnici dr. Toneta Pretnarja želimo z izbranim nakupom gradiva oblikovati kvalitetno knjižnično zbirko. Ta bo ustrezala potrebam uporabnikov po informiranju, izobraževanju,

vseživljenjskem učenju, kulturnem, estetskem doživljanju in preživljanju prostega časa. Izbor gradiva upošteva okolje osrednje knjižnice z enoto bibliobus in izposojevališčem v Domu Petra Uzarja v Bistrici pri Trziču, ter splošna izhodišča gradnje zbirke. V knjižnici sledimo strokovnim priporočilom za ustrezen količinski nakup, a nakup števila izvodov največkrat omejujejo finančna sredstva. Ponudba kvalitetnega knjižničnega gradiva na tržišču največkrat narekuje nakup čim več različnih naslovov. Merila za dopolnjevanje zbirke zato veljajo za vse postopke pridobivanja knjižničnega gradiva.

Splošna izhodišča za izbor gradiva:

- tip knjižnice, kot ga določata Zakon o knjižničarstvu in Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe,
- obseg knjižnične zbirke, kot ga določa Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe,
- letni prirast gradiva, kot ga določajo Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe in veljavni standardi za splošne knjižnice,
- razpoložljiva finančna sredstva za nakup in cena gradiva,
- glavni trg nakupa je slovensko tržišče,
- geografske in demografske značilnosti okolja na območju, ki ga knjižnica pokriva,
- raznovrstno knjižnično gradivo v vseh oblikah,
- kakovost in aktualnost gradiva,
- uveljavljen avtor,
- stopnja zastopanosti posameznega področja,
- potrebe in želje uporabnikov, v skladu z merili za izbor.

Vrste gradiva, ki ga knjižnica uvršča v svojo zbirko:

- knjige (leposlovje, strokovna literatura, priročniki, občasno učbeniki),
- slikanice, stripi,
- serijske publikacije,
- kartografsko gradivo (zemljevidi, atlasi, vodniki),
- zvočni zapisi (CD),
- video zapisi (DVD),
- elektronske baze,
- e-knjige,
- elektronski zapisi,
- digitalizirano gradivo,
- rokopisi in drugo neobjavljeno gradivo (domoznanstvo).

Knjige/Namen:

Skladno s svojim poslanstvom in nalogami želi knjižnica svojim uporabnikom omogočiti spoznavanje vseh področij človeške ustvarjalnosti in delovanja. Omogočiti jim želi dostop do

različnih načinov publiciranega znanja na vseh področjih. Pri izgradnji zbirke daje prednost zahtevnejši leposlovni literaturi.

Cilji:

- zagotoviti, da bo zbirka zadovoljila informacijske, izobraževalne, kulturne, estetske potrebe, ter potrebe po kvalitetnem preživljanju prostega časa uporabnikov,
- najširši populaciji zagotoviti seznanjanje z najnovejšimi dosežki in spoznanji posameznih strok in v različnih jezikih
- omogočiti seznanitev s slovenskim leposlovjem in prevodi iz tujih jezikov,
- zagotoviti, da bo zbirka aktualna, pestra, kvalitetna in dobro vzdrževana,
- omogočiti prebivalcem enakovreden dostop do aktualne zbirke in informacij javnega značaja,
- zadovoljiti potrebe učencev, dijakov in študentov po strokovni literaturi z najrazličnejših področij,
- zagotoviti gradivo za potrebe vseživljenjskega učenja, kulturnega napredka in utrjevanje humanih vrednot,
- dvigovati raven bralne kulture in zavest o potrebnosti vseživljenjskega učenja,
- privzgojiti otrokom potrebo po branju, ter krepiti njihovo vedoželjnost tudi z navajanjem na iskanje informacij po strokovni literaturi,
- z redno analizo potreb uporabnikov in okolja zagotoviti, da je nabavna politika sodobna in poraba proračunskega denarja optimalna,
- z ažurnim obveščanjem (mediji, domača stran, družbena omrežja) in dodatnimi dejavnostmi razvijati in dvigovati raven bralne kulture in splošne pismenosti.

Merila za izbor:

Temeljno merilo pri izboru gradiva je kvaliteta, zato so v zbirko uvrščena osnovna dela leposlovja slovenske in svetovne književnosti. To velja tako za odrasle kot otroke. Vanjo spadajo dela, ki imajo trajno umetniško ali izobraževalno vrednost, ter kvalitetna popularna in komercialno uspešna dela. Pri strokovnem gradivu na izbor vplivata zahtevnost vsebine in zastopanost posameznih vsebin v knjižnični zbirki. Posebna merila so: literarne in druge nagrade ter priznanja, dobro ocenjena dela, umetniška in estetska vrednost, priznani avtorji, lokalni avtorji, subvencionirana dela, dela priznanih založb, ustrezna fizična oblika in izgled, cena, ter interes uporabnikov.

Obseg nakupa:

Knjižnica kupuje po 1 izvod leposlovja v slovenskem jeziku za splošni oddelek in po ožjem izboru 1 izvod za bibliobus. Za področje domoznanstva knjižnica kupi najmanj 3 izvode gradiva. Pri tujem leposlovju je izbor za nakup 1 izvod. Pri strokovnih delih knjižnici kupi po 1 izvod zahtevnejše strokovne in poljudno literature.

Neknjžno gradivo:

Filmi / Namen:

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja omogoča svojim uporabnikom dostop do različnih nosilcev gradiva. Tako jim ponuja tudi filme na DVD-jih in BD-jih. S tem jih želi seznaniti s kvalitetno filmsko produkcijo za odrasle in otroke.

Cilji:

- uporabnikom vseh starosti omogočiti, da se čim bolje seznanijo s filmom,
- filmsko opismenjevanje,
- vzgajati uporabnike v spoštovanju avtorskih pravic,
- povezati filmsko umetnost in literaturo.

Merila za izbor:

Knjižnica kupuje igrane in dokumentarne filme različnih žanrov in kategorij tako za odrasle kot otroke (risani film, mladinski film). Osnovno merilo pri izboru je kakovost. V zbirko knjižnica uvršča reprezentativna dela, ki so pomemben dosežek filmske ustvarjalnosti ter imajo trajno umetniško, estetsko ali izobraževalno vrednost in kvalitetne, popularne komercialno uspešne filme. Dodatna merila so: pomembne filmske nagrade (Benetke, Berlin, Cannes...), dobre ocene kritikov, filmsko klasiko, filme s slovenskimi podnapisi.

Obseg nakupa:

Knjižnica kupuje po 1 izvod filma na DVD-ju ali BD-ju. Oddelek bibliobusa si jih med oddelčno izposodi.

Glasbena zbirka/ Namen:

Z glasbeno zbirko želi knjižnica svojim uporabnikom omogočiti vpogled v zgodovino glasbene umetnosti, predstaviti najpomembnejše glasbene ustvarjalce in izvajalce vseh zvrsti in obdobj.

Cilji:

- graditi glasbeni okus,
- ponuditi vpogled v kakovostne glasbene dosežke vseh glasbenih zvrsti,
- vzgajati uporabnike v spoštovanju avtorskih pravic.

Merila za izbor:

Knjižnica kupuje glasbene zgoščenke različnih glasbenih zvrsti, za odrasle in otroke. Osnovno merilo je kvaliteta.

Obseg nakupa: knjižnica kupuje po 1 izvod.

Zbirka neglasbenih zgoščenk/ Namen:

Z zvočnimi zapisi literarnih del in umetniško interpretacijo literarnih del na CD knjižnica želi omogočiti spoznavanje in doživljanje leposlovja tudi vidno oviranim uporabnikom, starejšim in otrokom v pred bralnim obdobju. V zbirko sodijo tudi avdio jezikovni tečajji slovenščine in tujih jezikov, ki dopolnjujejo učbenike.

Cilji:

- ponuditi možnost spoznavanja leposlovja slepim in slabovidnim odraslim uporabnikom,
- omogočiti uporabnikom učenje in slušno spoznavanje tujih jezikov,
- starejšim uporabnikom, ki zaradi starosti težje berejo, omogočiti spoznavanje leposlovja na dostopnejši način,
- mlajše otroke, ki še ne berejo, uvajati v doživljanje leposlovja in jih hkrati navajati na redno obiskovanje knjižnice.

Merila za izbor:

Zvočne zgoščenke za odrasle dopolnjujejo zbirke leposlovja na drugačnem mediju. To so posnetki klasičnega slovenskega in tujega prevedenega leposlovja. Pri zbirki zvočnih zgoščenk za otroke knjižnica kupuje v veliki meri izvedbe ljudskih in umetnih pravljič uveljavljenih slovenskih avtorjev. Knjižnica izbira pester nabor jezikovnih tečajev.

Obseg nakupa: knjižnica kupuje po 1 izvod.

Računalniške datoteke na CD-ROM in DVD-ROM/ Namen:

Z zbirko računalniških datotek na CD in DVD-ROMIH želi knjižnica omogočiti uporabnikom dostop do raznolikih interaktivnih možnosti novejših medijev in računalniških programov.

Cilji:

- zagotoviti, zadovoljitev informacijskih, izobraževalnih, kulturnih, estetskih in razvedrilnih potreb uporabnikov,
- zagotoviti aktualnost zbirke,
- zadovoljiti potrebe učencev, dijakov in študentov po strokovni literaturi z različnih področij,
- uporabnikom omogočiti učenje tujih jezikov,
- otroke navajati na iskanje informacij po strokovni literaturi na različnih medijih,
- omogočiti uporabo elektronskih medijev in najnovejših informacijskih tehnologij.

Merila za izbor:

- izobraževalne datoteke,
- uporaba z uveljavljeno programsko opremo,
- tečaji tujih jezikov,
- cena.

Obseg nakupa: knjižnica kupuje po 1 izvod.

Računalniške datoteke on line /Namen:

Knjižnica gradi zbirko elektronskih baz podatkov pod okriljem osrednje območne knjižnice (skupni dogovori o področjih). Uporabnikom ponuja možnost dostopa do elektronskih oblik serijskih publikacij, ki so že naročene v papirni obliki. Za večino podatkovnih baz je uporabnikom omogočen tudi oddaljen dostop z ustreznim geslom knjižnice. Knjižnica za potrebe domoznansko zbira podatke o objavi člankov v slovenskem informativnem periodičnem tisku (izrezki iz časnikov).

Cilji:

- širiti informacijsko pismenost,
- ponuditi uporabnikom dostop do kakovostnih tujih baz podatkov,
- graditi domoznansko zbirko v elektronski obliki.

Merila za izbor:

Baze podatkov v osrednji knjižnici izberejo glede na potrebe in zanimanja skupine knjižnic (kupuje jih osrednja območna knjižnica).

Obseg nakupa: knjižnica kupuje e-knjige, dostop do elektronskih baz omogoča osrednja območna knjižnica.

Kartografsko gradivo/ Namen:

Knjižnica kupuje kartografsko gradivo v manjši meri, glede na potrebe okolja, ki ga pokriva. V zbirko sodijo atlasi, avtocestni atlasi in specialni zemljevidi, s poudarkom na Sloveniji in evropskih državah.

Cilji:

- zadovoljiti potrebe uporabnikov po kartografskem gradivu,
- pospeševati funkcionalno pismenost,
- širiti obzorje in poznavanje drugih dežel.

Merila za izbor:

Z nakupom dopolnjujemo manjkajoča področja in nadomeščamo gradivo z zastarelimi podatki z najnovejšimi, tako po vsebinski kot tehnični strani.

Obseg nakupa: knjižnica kupuje po 1 izvod, za domoznansko zbirko najmanj 3 izvode.

E-knjige/ Namen:

Uvajanje novih medijev in tehnologij, dograjevati zbirko kakovostne leposlovne in strokovne literature.

Merila za izbor:

Kvalitetna leposlovna in strokovna literatura. Vključitev v zbirko na osnovi povpraševanja po klasični knjigi ali kadar papirna različica ne obstaja.

Obseg nakupa: e-knjige knjižnica kupuje po 1 izvod oziroma licenco v skladu s poslovno pogodbo z dobaviteljem.

Serijske publikacije/ Namen:

Zbirka serijskih publikacij dopolnjuje zbirko knjižnega in neknjižnega gradiva. Vsebuje aktualnejše in ne tako strokovne informacije, kot jih je mogoče dobiti v knjižnem gradivu. Ta zbirka zagotavlja tekoče in pregledne informacije, kot taka je namenjena zadovoljevanju informacijskih, izobraževalnih, kulturnih in razvedrilnih potreb uporabnikov. V zbirko so tudi serijske publikacije za zadovoljevanje strokovnih potreb knjižnice. Sestava zbirke serijskih publikacij je raznolika, vsebuje serijske publikacije za različna strokovna področja ter dnevni informativni tisk. V zbirki prevladujejo domače publikacije, tujejezičnih je malo. V zbirki so tudi vse serijske publikacije, ki spadajo k domoznanstvu.

Cilji:

- zagotoviti uporabnikom aktualne in strokovno utemeljene informacije,
- zagotoviti širok spekter serijskih publikacij z različnih področjih,
- zbirko graditi glede na upravičenost in finančne zmožnosti,
- ocenjevati posamezen naslov serijske publikacije znotraj zbirke glede na pogostost izposoje.

Merila izbora:

Serijske publikacije se glede na standarde in po istih kriterijih, kot veljajo za matično enoto, naročajo tudi za enoto bibliobus. Osrednja knjižnica dnevno časopisje hrani dve leti, ostalo gradivo po internem dogovoru strokovnih delavcev, glede na aktualnost in potrebe okolja. Enkrat letno oseba, odgovorna za zbirko serijskih publikacij, izvede odpis serijskih publikacij in poskrbi za ureditev arhiva serijskih publikacij.

Obseg nakupa:

- za osrednjo knjižnico najširši izbor slovenskih izdaj, v tujih jezikih izbor malenkost poljudnih strokovnih revij,
- za bibliobus izbor iz slovenskega revijalnega tiska.

Domoznanska zbirka

Merila:

- gradivo vsebuje podatke o Tržiču in Tržičanih,
- avtorji izhaja iz Tržiča ali se kako drugače z njim povezani,
- gradivo je bilo izdano na območju Tržiča.

V domoznansko zbirko spadajo: knjige, časopisi, rokopisi, notno gradivo, kartografsko gradivo, slikovno gradivo (fotografije, razglednice), videoposnetki in zvočni posnetki, pol publicirano gradivo (diplomske in magistrske naloge, doktorske disertacije, raziskovalne naloge, katalogi založnikov in podjetij, poročila s konferenc, brošure ipd.), drobni tisk (prospekti, plakati, vabila ipd.).

7. Knjižni darovi

Knjižnici darujejo knjige in drugo gradivo tako fizične, kot tudi pravne osebe. Po prejemu darovanega gradiva odgovorni strokovni delavec knjižnice v sodelovanju s sodelavci oceni in odloči, katero gradivo bo knjižnica vključila v svojo zbirko. Izbrano gradivo izmed darovanega mora zadostiti pogojem aktualnosti, redkosti, ohranjenosti, saj le z doseganjem teh kriterijev prispeva k kvalitetnemu oblikovanju celotne knjižne zbirke. Knjižnica prejema darove brezplačno, a ker so zanjo tudi strošek (strokovna presoja, obdelava gradiva) si tu jemlje pravico oblikovanja svojega načina sprejemanja darov. Odgovorni strokovni delavec odloči ali bo darovano gradivo vključeno v zbirko ali ne. Gradivo, ki ga knjižnica ne potrebuje, ker ga ima sama že v zadostnem številu ali gradivo, ki je neaktualno, zastarelo, knjižnica podari naprej. Knjižnica knjige podari naprej tudi na prošnjo drugih ustanov npr. šol, vrtcev.

Darovalec gradiva se s podpisom *Izjave* zaveže, da od dneva darovanja gradiva o njem odloča le še prejemnica tega, torej knjižnica. Knjižnica podobno ravna tudi z darovi, prejetimi po pošti, le da tu ni potreben podpis izjave. Kadar prejme knjižnica v dar posebno dragocenost npr. avtorjevo zapuščino, z darovalcem vnaprej podpiše dogovor, v katerem so določeni načini vključitve darovanega gradiva v knjižnični fond, postavitev in dostopnost. Odgovorni strokovni delavec vodi evidenco prejetih darov s pomočjo obrazca *Prejem podarjenega gradiva*. Darovalcem se knjižnica zahvali pisno.

8. Odpis gradiva

Vsako leto je po strokovnih priporočilih narejen redni odpis zastarelega in uničenega gradiva, po planu med 1.800 in 2.200 enotami gradiva.

V letu 2014 je bil odpis takšen:

- splošni oddelek 620
- pionirski oddelek 687
- neknjižno gradivo 171
- bibliobus 224
- serijske publikacije 153
- SKUPAJ 1.855

Vsakih pet let knjižnica izvede inventuro knjižničnega gradiva, ki jo je dolžna po predpisih in kar doprinese k urejenosti in aktualnosti zbirke. Zadnja inventura je bila v letu 2015. Inventurni manko poveča redni letni odpis.

Z odpisanim gradivom razveseli lokalno okolje v aprilu z akcijo Podarimo knjigo, ob svetovnem dnevu knjig in slovenskih dnevih knjige, ob dnevu slovenskih splošnih knjižnic, ko jim da na voljo med letom odpisano gradivo.

9. Predlogi uporabnikov

Uporabniki knjižnice lahko svoje pripombe, pritožbe in predloge v knjigi pohval in pripomb. Svoje predloge za nakup določenega gradiva lahko izrečejo v izposoji, kjer strokovni delavec željo vpiše v poseben zvezek – predlogi za nakup. Uporabniki knjižnice lahko podajo svoje predloge za nakup gradiva tudi preko domače strani knjižnice. O predlogih odloča strokovni delavec, zadolžen za posamezen del zbirke, v sodelovanju s strokovnim delavcem, odgovornim za nakup gradiva.

10. Strokovni delavci, zadolženi za gradnjo zbirke

Za gradnjo celotne in posameznih delov knjižnične zbirke, za nakup knjig, neknjižnega gradiva, serijskih publikacij, odpis knjižničnega gradiva, sprejemanje darov, pridobivanje domoznanskega gradiva, spremljanje predlogov uporabnikov, katalogizacijo in inventarizacijo so zadolženi strokovni delavci. Oseba, odgovorna za gradnjo zbirke, mora zbirko knjižnice dobro poznati, ravno tako potrebe lokalnega okolja, redno mora preverjati statistične podatke o izposoji posameznih vrst in vsebin gradiva in upoštevati strokovna mnenja drugih strokovnih delavcev. Obseg sredstev za posamezno vrsto gradiva knjižnica opredeli s finančnim načrtom, odgovorni delavec pa mora natančno in odgovorno gospodariti z namenskimi sredstvi v skladu s svojimi pooblastili.

Oseba, odgovorna za gradnjo zbirke, pregleduje in spremlja novosti na tržišču. Za izbor in pridobivanje informacij uporablja naslednja orodja: vire o publikacijah (založniški katalogi, bibliografije, knjige v tisku), pisne ponudbe, ponudbe po telefonu ali elektronski pošti, obiske predstavnikov založb, knjigarne, spletne knjigarne, sejme in druge prireditve, namenjene

promociji knjig, antikvariate itd. O predlogih, ki izstopajo iz okvirov nabavne politike knjižnice, se posvetuje s strokovnimi sodelavci in direktorico.

Dopolnjevanje in spreminjanje dokumenta

Načrt gradnje zbirke knjižničnega gradiva je potrebno redno preverjati, dopoljevati in spreminjati glede na ugotovljene potrebe okolja, stanje zbirke, prostorske, strokovne in finančne pogoje delovanja knjižnice. Spoštovati so ga dolžni vsi delavci knjižnice.

Pripravila:

Špela Jerala, vodja nabave

Sprejela:

Marinka Kenk-Tomazin, direktorica

Tržič, 13. 10. 2015

